

MEDEDELING

Referentienummer: MLER_105
Datum: 2019-06-06
Contact: Dienst Lerenden
lerenden@katholiekonderwijs.vlaanderen
jan.coppieters@katholiekonderwijs.vlaanderen - 02 507 07 87
lien.defeyter@katholiekonderwijs.vlaanderen - 02 507 07 64
joost.laeremans@katholiekonderwijs.vlaanderen - 02 50708 66
inge.ranschaert@katholiekonderwijs.vlaanderen - 0498 88 30 17
greet.vanhove1@katholiekonderwijs.vlaanderen - 02 507 06 86
lieselot.vantuyckom@katholiekonderwijs.vlaanderen - 02 507 07 34
tom.vermeulen@katholiekonderwijs.vlaanderen - 02 507 08 13

Leerlingen met een verslag inschrijven in het gewoon onderwijs

Inhoudstafel

1	Overzicht gebruikte afkortingen.....	3
2	Inleiding.....	3
3	Inschrijvingsrecht	4
3.1	Nieuwe inschrijving van een leerling met een verslag	4
3.2	Wijzigende nood aan aanpassingen bij een reeds ingeschreven leerling in het gewoon onderwijs	8
3.2.1	Een leerling in het gemeenschappelijk curriculum krijgt een verslag.....	8
3.2.2	Het verslag van een leerling in een individueel aangepast curriculum wijzigt	8
3.3	Conclusie	9
4	Redelijke aanpassingen en (dis)proportionaliteit	9
4.1	Breder wetgevend kader	9
4.2	Redelijke aanpassingen	9
5	Afweging van de redelijkheid van de aanpassingen.....	10
5.1	Een afweging maken per leerling	10
5.2	Eerste afweging: zijn de aanpassingen redelijk en voldoende om de leerling het gemeenschappelijk curriculum te laten volgen?.....	11
5.3	Tweede afweging: kan de school, als ze de nodige redelijke aanpassingen uitvoert, de leerling studievoortgang laten maken op basis van een individueel aangepast curriculum?	12
5.3.1	Beeldvorming	13
5.3.2	Bepalen van de bijkomende en noodzakelijke aanpassingen.....	14
5.3.3	Afwegen van de redelijkheid van aanpassingen	14
5.3.3.1	De financiële impact van de aanpassing	15

5.3.3.2	De organisatorische impact van de aanpassing	16
5.3.3.3	De te verwachten frequentie en duur van het gebruik van de aanpassing door personen met een handicap	17
5.3.3.4	De impact van de aanpassing op de omgeving en op andere gebruikers	18
5.3.3.5	Het ontbreken van gelijkwaardige alternatieven.....	19
5.3.3.6	Het verzuim van voor de hand liggende of wettelijk verplichte normen.....	20
5.3.3.7	De impact van de aanpassing op de levenskwaliteit van (een) daadwerkelijke of potentiële gebruiker(s) met een handicap.	20
5.3.4	Blik op de toekomst	21
6	Procedure ontbinding van inschrijving.....	22
7	Procedure bemiddeling en klacht	23
7.1	Bemiddeling door het LOP of de bemiddelingscel	23
7.2	Klacht bij de Commissie inzake Leerlingenrechten (CLR).....	23
7.3	Blijft de leerling in tussentijd ingeschreven?.....	24
7.4	Melding bij Unia	24
7.5	Ondersteuning door Katholiek Onderwijs Vlaanderen	24
8	Administratieve opvolging	25
9	Stroomschema	25
10	Bronnen	26
10.1	Algemeen	26
10.2	Basisonderwijs	26
10.3	Secundair onderwijs	26

1 Overzicht gebruikte afkortingen

- AgODi Agentschap voor Onderwijsdiensten
- ASS Autismespectrumstoornis
- bubao Buitengewoon basisonderwijs
- buso Buitengewoon secundair onderwijs
- CLB Centrum voor leerlingenbegeleiding
- CLR Commissie inzake leerlingenrechten
- Discimus De communicatiestroom over leerlingengegevens bij het agentschap voor onderwijsdiensten heet Discimus
- GC Gemeenschappelijk curriculum:
De goedgekeurde leerplannen die ten minste herkenbaar de doelen bevatten die noodzakelijk zijn om de eindtermen te bereiken of de ontwikkelingsdoelen na te streven en de schoolgebonden planning voor het nastreven van de leergebiedoverschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen.
- GOK Gelijke Onderwijskansen
- IAC Individueel aangepast curriculum:
Een curriculum waarbij leerdoelen op maat van de leerling met een verslag worden geformuleerd. Meer informatie vind je in 'Handleiding voor de realisatie van kwaliteitsvolle IAC' 1.
- LOP Lokaal overlegplatform
- ONW Ondersteuningsnetwerk
- OV Opleidingsvorm
- PBC Pedagogisch begeleider competentieontwikkeling
- PBD Pedagogische begeleidingsdienst
- SOL Speciale onderwijsleermiddelen
- STOS Spraak-of taalstoornis
- VAPH Vlaams agentschap voor personen met een handicap

2 Inleiding

In deze mededeling reiken we handvatten aan voor scholen die te maken krijgen met een inschrijvingsvraag van leerlingen met een verslag. We doen dat op basis van wat de regelgeving verplicht en koppelen dit aan onze visie op een goed inschrijvingsbeleid².

Eerst gaan we in op het inschrijvingsrecht van leerlingen met een verslag en belichten we redelijke aanpassingen en (dis)proportionaliteit in de regelgeving. Vervolgens lichten we toe welke stappen scholen moeten zetten als ze de afweging maken van de redelijkheid van aanpassingen. Tot slot geven we informatie over de procedures van inschrijving, bemiddeling en klacht en over de administratieve opvolging.

¹ Dit document is momenteel in publicatie. Van zodra de handleiding beschikbaar is zullen we hier een link naar de tekst toevoegen.

² Algemene uitleg over inschrijvingen vind je onder meer in volgende teksten:

- Mededeling over "[De inschrijving, sleutelmoment voor een optimale start](#)"
- Mededeling over "[Het inschrijvingsrecht in het gewoon secundair onderwijs](#)"

Als bijlage vind je vier stroomschema's die de opeenvolgende stappen in de regelgeving samenvatten:

- bijlage 1: Stroomschema inschrijvingsvraag van een leerling met een verslag in het gewoon onderwijs;
- bijlage 2: Stroomschema bij gewijzigde noden van een leerling die tot op dat moment het GC volgt;
- bijlage 3: Stroomschema bij gewijzigde noden van een leerling die tot op dat moment een IAC volgt;
- bijlage 4: Procedure ontbinden van een inschrijving - bemiddeling en klacht.

Wanneer we verder spreken over een 'verslag' bedoelen we hiermee het verslag dat toegang geeft tot een individueel aangepast curriculum (IAC) in het gewoon onderwijs of tot het buitengewoon onderwijs, zoals bepaald in art 15 van het decreet basisonderwijs en art 294 van de codex secundair onderwijs. Onderwijsprofessionals spreken ook wel over het 'verslag M-decreet', om het verschil aan te duiden met het 'gemotiveerd verslag'³. In deze tekst gebruiken we, naar analogie met de regelgeving, het begrip 'verslag'.

3 Inschrijvingsrecht

3.1 Nieuwe inschrijving van een leerling met een verslag

Basisprincipes recht op inschrijving

Er zijn twee basisprincipes in het inschrijvingsrecht:

- Elke leerling heeft recht op inschrijving in de school of vestigingsplaats gekozen door zijn ouders, mits ze het pedagogisch project en schoolreglement voor akkoord hebben ondertekend.
- De inschrijving van een leerling in een school geldt voor de duur van de volledige schoolloopbaan in die school. Op deze principes bestaan uitzonderingen. Voor een uitgebreide bespreking verwijzen we naar de themapagina op onze website: www.katholiekonderwijs.vlaanderen > Thema's A-Z > [Inschrijvingen](#).

Het decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften (M-decreet) werd opgenomen in het decreet basisonderwijs en in de codex secundair onderwijs. Het regelt onder meer het inschrijvingsrecht van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Het maakt hierbij een onderscheid tussen leerlingen met een 'verslag' en leerlingen met een 'gemotiveerd verslag'.

Enkel de CLB zijn bevoegd om een verslag voor een IAC in het gewoon onderwijs of voor toegang tot het buitengewoon onderwijs, te maken of te wijzigen.

³ Als de brede basiszorg en de verhoogde zorg niet volstaan en er uitbreiding van zorg nodig is, kan een school voor gewoon onderwijs extra ondersteuning aantrekken voor de begeleiding van een leerling met specifieke onderwijsbehoeften. Dat kan door samenwerking met het buitengewoon onderwijs. Volgt een leerling hierbij het gemeenschappelijk curriculum, dan moet hij beschikken over een **gemotiveerd verslag**. Het wordt opgemaakt door het CLB en bevat een omschrijving van de specifieke behoeften en de nodige begeleiding van de leerling.

Ouders moeten het verslag aan de school bezorgen

Het verslag maakt deel uit van de informatie die ouders bij een vraag tot inschrijving verplicht aan de school bezorgen. Ook wanneer een verslag na de inschrijving wordt opgemaakt, bezorgen de ouders dit aan de school, waar het wordt toegevoegd aan het leerlingendossier. Tijdens een kwaliteitsvol inschrijvingsgesprek⁴ wordt informatie uitgewisseld. Je informeert naar wie de leerling is en toont oprechte zorg voor de leerling. Dit vergroot de kans dat ouders aangeven dat de leerling een gemotiveerd verslag of een verslag heeft.

Doorgeven van het verslag bij schoolverandering

Bij schoolverandering (hetzij tijdens het schooljaar, hetzij via inschrijving met het oog op volgend schooljaar) is de oude school verplicht een kopie van het verslag door te geven aan de nieuwe school. Het CLB van de vorige school is op zijn beurt verplicht een kopie van het verslag door te geven aan het CLB van de nieuwe school. Bij overgang van basisonderwijs naar secundair onderwijs wordt het gemotiveerd verslag of het verslag echter niet doorgegeven. Het CLB zal indien nodig een nieuw verslag opmaken.

Onverkort inschrijvingsrecht voor leerlingen met een *gemotiveerd verslag*

Leerlingen met een *gemotiveerd verslag* hebben onverkort inschrijvingsrecht in een school voor gewoon onderwijs en volgen er het gemeenschappelijk curriculum (GC). De overheid geeft de school veel vrijheid in de manier waarop ze het GC realiseert. Het is erg belangrijk om met alle partijen en in goede dialoog eerst te bekijken of er voor de leerling andere mogelijkheden zijn om alsnog het gemeenschappelijk curriculum te kunnen volgen en af te studeren met een volwaardige studiebekrachtiging. Je kunt bijvoorbeeld zelf de methoden, materialen en vormen van evaluatie kiezen, of je kunt voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften compenserende en dispenserende maatregelen treffen. Het is de bedoeling dat je alle mogelijkheden binnen het GC benut vooraleer er aan een IAC kan gedacht worden. Voor het secundair onderwijs kun je, indien bovenstaande mogelijkheden niet volstaan, ook bekijken of een overstap naar een ander structuuronderdeel een mogelijkheid is. Pedagogisch begeleiders kunnen je school ondersteunen wanneer twijfel rijst of het GC nog haalbaar is.

We komen in deze tekst niet meer terug op het GC.

In deze mededeling staan we stil bij leerlingen met een verslag. Zij kunnen in het gewoon onderwijs studievoortgang maken op basis van een IAC of krijgen toegang tot het buitengewoon onderwijs.

Uit het verslag blijkt dat redelijke aanpassingen niet mogelijk of niet voldoende zijn om de leerling de gewone leerdoelen te laten halen in een gewone school.

Uit het verslag moet onder meer blijken dat de aanpassingen, waaronder remediërende, differentiërende, compenserende en dispenserende maatregelen die nodig zijn om de leerling binnen een GC te blijven meenemen, ofwel *disproportioneel*, ofwel *onvoldoende* zijn. Een maatregel is *disproportioneel* als de toepassing ervan de school onredelijk belast. De afweging gebeurt op basis van de criteria zoals vermeld in het [Protocol van 19 juli 2007 betreffende het begrip redelijke aanpassingen in België](#). *Onvoldoende* houdt in dat de school deze maatregelen wel heeft genomen

⁴ Meer informatie over een kwaliteitsvol inschrijvingsgesprek vind je op de website:

- [het basisonderwijs](#);
- [secundair onderwijs](#).

of kan nemen, maar ze onvoldoende blijken om tegemoet te komen aan de behoeften van de leerling om hem in het GC te blijven meenemen. De school motiveert zowel waarom bepaalde maatregelen disproportioneel dan wel onvoldoende zijn voor het GC.

Inschrijven onder ontbindende voorwaarde

Wanneer de ouders zich in een school voor gewoon onderwijs aanbieden om hun kind met een verslag in te schrijven en ze tekenen voor akkoord met het pedagogisch project en het schoolreglement, dan moet het schoolbestuur de leerling inschrijven. Dit inschrijvingsrecht wordt echter genuanceerd.

Het schoolbestuur moet leerlingen met een verslag namelijk *onder ontbindende voorwaarde* inschrijven.

Na de inschrijving onder ontbindende voorwaarde organiseer je een *overleg* met de ouders (en waar mogelijk de leerling), de klassenraad en het CLB over de aanpassingen die nodig zijn om de leerling mee te nemen in hetzij het GC (waarbij het verslag vervalt - zie § 5.2) hetzij in een IAC (zie § 5.3). Het doel van het overleg is om zicht te krijgen op de onderwijsbehoeften van de leerling en de aanpassingen (zie § 4) die nodig zijn voor het GC of een IAC. Je streeft hierbij naar:

- continuïteit in het leerproces en de onderwijsloopbaan van de leerling;
- een kwaliteitsvolle dialoog.

Een leerling met een verslag komt vanaf de inschrijving (ook onder ontbindende voorwaarde) in aanmerking voor *ondersteuning* vanuit het vanuit het ondersteuningsnetwerk of vanuit een school voor buitengewoon onderwijs ondersteuningsmodel.

Wanneer een leerling met een verslag tijdens het lopende schooljaar wordt ingeschreven onder ontbindende voorwaarde volgt hij onmiddellijk de *lessen*. Bij een inschrijving voor het volgende schooljaar blijft de leerling de lessen volgen in de huidige school, waar hij onmiddellijk na aflevering van het verslag in aanmerking komt voor ondersteuning vanuit het ondersteuningsmodel.

Als het schoolteam concludeert dat de gevraagde aanpassingen in een IAC *disproportioneel* zijn, moeten de ouders en leerling tijdig op zoek kunnen gaan naar een andere school.

- Als het gaat om een inschrijving van een leerling met een verslag bij de start van het schooljaar of tijdens het schooljaar met als doel *onmiddellijk* in deze school te *starten* (bijvoorbeeld bij een schoolverandering na een verhuizing), dan moet de afweging uiterlijk 60 kalenderdagen na de effectieve start van de lesbijwoning afgerond worden.
- Als het gaat om een inschrijving van een leerling met een verslag in de loop van het schooljaar in functie van een inschrijving *voor het volgende schooljaar*, zijn er twee mogelijke pistes:
 - 1 Je wacht tot de leerling effectief de les bijwoont om dan de afweging te maken. Op die manier krijg je een breed beeld van de mogelijkheden en de nodige aanpassingen. Daarbij kun je ook ten volle de ondersteuning vanuit het ondersteuningsnetwerk of vanuit een school voor buitengewoon onderwijs meenemen in de afweging. Deze piste heeft als consequentie dat de beslissing tot ontbinding of definitieve inschrijving over de vakantieperiode wordt getild.
 - 2 Je kunt nog voor de start van de effectieve lesbijwoning de afweging maken en de beslissing nemen. Hoewel de school hiervoor 60 kalenderdagen de tijd heeft na effectieve start van lesbijwoning in het nieuwe schooljaar, kan het in het belang zijn van alle partijen om voor het einde van het schooljaar te beslissen. De inschrijving wordt na de afweging van de redelijkheid van de aanpassingen bevestigd of ontbonden.

School wordt laattijdig over het verslag geïnformeerd

Het kan gebeuren dat ouders bij de inschrijving niet melden dat er een verslag is. Op het moment dat je te weten komt dat er bij de instap een verslag was, zet je de inschrijving om in een inschrijving onder ontbindende voorwaarde. In deze situatie start de periode van 60 kalenderdagen om te beslissen over de redelijkheid van de aanpassingen op het moment dat je verneemt dat de leerling een verslag heeft.

Als een verslag wordt opgemaakt tussen het moment van de inschrijving en de effectieve start van de lesbijwoning in de school en de ouders melden dit voor de start van de lesbijwoning, zet je de inschrijving om in een inschrijving onder ontbindende voorwaarde en is de uiterste datum waarop beslist wordt over de redelijkheid van de aanpassingen 60 kalenderdagen na de start van de lesbijwoning.

Inschrijven van een leerling met een verslag uit het buitengewoon secundair onderwijs (buso) in het gewoon secundair onderwijs met de bedoeling daar het GC te volgen.

- Voor het secundair onderwijs bestaat er bijkomende specifieke regelgeving voor het inschrijven van een leerling met een verslag die de overstap maakt van het buitengewoon naar het gewoon onderwijs en daar het GC wil volgen. Om als regelmatige leerling het GC te kunnen volgen wordt het verslag opgeheven en moet de leerling vervolgens voldoen aan de toelatingsvoorwaarden. Voor overstappen uit buso-ov4 gelden de *specifieke toelatingsvoorwaarden* van het gekozen structuuronderdeel zoals bepaald in het [besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2002 betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs](#).
- Voor overstappen van het buitengewoon secundair onderwijs, opleidingsvorm 1, 2 of 3 (uitgezonderd voor het eerste leerjaar A en B en voor het specialisatiejaar thuis- en bejaardenzorg/zorgkundige), moet de *toelatingsklassenraad* een beslissing nemen. Hij doet dat binnen de 60 kalenderdagen waarin de afweging van de redelijkheid van de aanpassingen om het GC te volgen, gebeurt. Hij moet daarbij rekening houden met:
 - de eerder gebeurde afweging over de redelijkheid van de aanpassingen;
 - het advies van de klassenraad van het buitengewoon onderwijs, indien er een is. Wijkt de klassenraad af van dit advies, dan moet hij dit motiveren.

Als de toelatingsklassenraad tot een ongunstige beslissing komt, kan de school nagaan of er binnen het eigen studieaanbod nog andere mogelijkheden zijn. Een ongunstige beslissing van één klassenraad sluit immers geen gunstige beslissing van een andere uit.

Eventuele bijzondere toelatingsvoorwaarden voor bepaalde structuuronderdelen (bv. medische geschiktheid) blijven onverkort van toepassing.

- Een leerling die 16 jaar of ouder is, kan zonder bijkomende toelatingsvoorwaarden overstappen naar het deeltijds secundair onderwijs. Deze overstap is ook al mogelijk vanaf 15 jaar op voorwaarde dat de leerling de eerste twee leerjaren van het voltijds secundair onderwijs - al dan niet met vrucht - heeft beëindigd. Voor leerlingen uit ov3 gaat het dan normaaliter om de eenjarige observatiefase en een 1ste jaar van de opleidingsfase.

3.2 Wijzigende nood aan aanpassingen bij een reeds ingeschreven leerling in het gewoon onderwijs

3.2.1 Een leerling in het gemeenschappelijk curriculum krijgt een verslag

Tijdens de schoolloopbaan kunnen de onderwijsbehoefte en de nood aan aanpassingen voor een leerling veranderen. Soms zijn de onderwijsbehoefte van die aard dat de aanpassingen voor de leerling onvoldoende zijn om het GC te kunnen blijven volgen. Als dit blijkt uit een handelingsgericht diagnostisch traject (HGD-traject), kan het CLB een verslag opmaken. Je organiseert een overleg met alle betrokkenen (klassenraad, ouders, CLB...) waarop het volgende aan bod komt:

- Je verduidelijkt waarom de aanpassingen niet volstaan voor de leerling om het GC te blijven volgen.
- Je bespreekt met de ouders de mogelijke keuze voor een IAC.
- Als de ouders kiezen voor een IAC maak je samen met alle betrokkenen een afweging of de aanpassingen redelijk zijn om de leerling in jouw school studievoortgang te laten maken op basis van een IAC (zie § 5.3).
- Wanneer de ouders hun kind in jouw school geen studievoortgang wensen te laten maken op basis van een IAC, zal de school de inschrijving met het oog op het volgende schooljaar ontbinden. De ouders kunnen hun kind ook onmiddellijk inschrijven in een school voor buitengewoon onderwijs of op zoek gaan naar een andere school voor gewoon onderwijs.

Op basis van dit overleg beslis je dus of de leerling ingeschreven blijft en studievoortgang maakt op basis van een IAC, of om de inschrijving te ontbinden. Een ontbinding van een inschrijving tijdens de schoolloopbaan kan nooit uitwerking hebben in de loop van een schooljaar maar slechts met het oog op een daaropvolgend schooljaar.

3.2.2 Het verslag van een leerling in een individueel aangepast curriculum wijzigt

Voor een leerling met een verslag die reeds een IAC volgt in jouw school en waarvan de nood aan aanpassingen tijdens de schoolloopbaan wijzigt, kun je - in overleg met het CLB, de klassenraad en de ouders (en waar mogelijk ook de leerling) - opnieuw de redelijkheid van aanpassingen afwegen. Het CLB moet dan wel een gewijzigd verslag gemaakt hebben. Het kan hierbij zowel gaan om een wijziging van type (en/of opleidingsvorm voor leerlingen in het secundair onderwijs) als om gewijzigde nood aan aanpassingen zonder wijziging van type (en/of opleidingsvorm voor leerlingen in het secundair onderwijs).

Indien uit het overleg blijkt dat de aanpassingen die nodig zijn om een leerling verder studievoortgang te laten maken op basis van een IAC redelijk zijn, kan de leerling de schoolloopbaan verder zetten in jouw school. Indien echter blijkt dat de aanpassingen onredelijk zijn, kan de inschrijving ontbonden worden met het oog op het daaropvolgend schooljaar. Omdat het gaat om een leerling die je kent, is het logisch dat je hierover zo snel mogelijk duidelijkheid creëert (liefst voor het einde van het schooljaar) en de beslissing van de afweging onderbouwt zoals beschreven in § 5.3. Als je besluit om de inschrijving te ontbinden, is het in belang van de leerling dat ouders voldoende tijd krijgen om op zoek te gaan naar een andere school. De ouders kunnen zich bij het zoeken naar een nieuwe school laten ondersteunen door het CLB. Ze kunnen ook een beroep doen op bemiddeling van het LOP indien ze niet akkoord gaan met de beslissing om de inschrijving te ontbinden (zie § 7 en bijlage 4).

Met het verslag kunnen ouders ook de keuze maken om hun kind in te schrijven in een school voor buitengewoon onderwijs, of in een andere school in het gewoon onderwijs. Zij kunnen dit onmiddellijk beslissen of met het oog op het daaropvolgend schooljaar.

3.3 Conclusie

Zowel voor het basisonderwijs als voor het secundair onderwijs kunnen we uit de niveauspecifieke regelgeving⁵ drie situaties onderscheiden waarin een afweging moet gebeuren van de (dis)proportionaliteit van de aanpassingen in functie van het inschrijven van een leerling met een verslag:

- bij een nieuwe inschrijvingsvraag in het gewoon onderwijs voor een leerling met een verslag;
- bij een ingeschreven leerling met gewijzigde noden waarvan de onderwijsbehoeften van die aard zijn dat de redelijke aanpassingen disproportioneel of onvoldoende zijn om het GC te blijven volgen en waarvan geoordeeld wordt dat een verslag nodig is;
- bij een ingeschreven leerling met een verslag die reeds een IAC volgt in het gewoon onderwijs en waarvan de nood aan aanpassingen tijdens de schoolloopbaan wijzigt. Het kan hierbij zowel gaan om een wijziging van type (en/of opleidingsvorm voor leerlingen in het secundair onderwijs) als om gewijzigde nood aan aanpassingen zonder wijziging van type (en/of opleidingsvorm voor leerlingen in het secundair onderwijs).

Hoe die afweging concreet gebeurt, bespreken we verder in § 5.

4 Redelijke aanpassingen en (dis)proportionaliteit

4.1 Breder wetgevend kader

In 2009 ratificeerde België het [VN-verdrag van 13 december 2006 inzake de rechten van personen met een handicap](#). Artikel 24 van dit verdrag definieert een recht op redelijke aanpassingen naar gelang de behoefte van de betreffende persoon. De Vlaamse decreetgever heeft het recht op redelijke aanpassingen verankerd in het decreet van 10 juli 2008 houdende een kader voor het Vlaamse gelijke kansen- en gelijke behandelingsbeleid. Het decreet stelt dat elke vorm van discriminatie verboden is, zowel in de particuliere sector als in de overheidssector (waaronder het onderwijs). Het weigeren van redelijke aanpassingen voor een persoon met een handicap wordt als een vorm van discriminatie beschouwd.

Aan de hand van verschillende criteria wordt gekeken of de aanpassingen, die nodig zijn om de leerling met specifieke onderwijsbehoeften mee te nemen in het GC, of om de leerling studievoorgang te laten maken op basis van een IAC, proportioneel of disproportioneel zijn.

4.2 Redelijke aanpassingen

Het [Protocol van 19 juli 2007 betreffende het begrip redelijke aanpassingen in België](#) beschrijft enerzijds wat we verstaan onder een 'aanpassing' en anderzijds wat die aanpassing 'redelijk' maakt.

⁵ Artikel 37undecies van het Decreet basisonderwijs voor het basisonderwijs en artikel 110/11 van de Codex Secundair Onderwijs voor het secundair onderwijs.

Een aanpassing is een concrete maatregel van materiële of immateriële aard die de beperkende invloed van een onaangepaste omgeving op de participatie van een persoon met een handicap neutraliseert. Hij voldoet aan de volgende criteria:

- is **doeltreffend**, zodat de persoon met een handicap daadwerkelijk kan participeren of de participatie verbetert; de aanpassing neutraliseert de beperkende invloed van de onaangepaste omgeving op de participatie van de persoon;
- maakt een **evenwaardige participatie** van de persoon met een handicap mogelijk;
- zorgt ervoor dat de persoon met een handicap **zelfstandig** kan participeren;
- waarborgt de **veiligheid** van de persoon met een handicap.

De afweging van de redelijkheid doe je op basis van een aantal concrete indicatoren die we in deze tekst onder § 5.3.3 bespreken.

5 Afweging van de redelijkheid van de aanpassingen

5.1 Een afweging maken per leerling

Diversiteit is een realiteit. Leerlingen verschillen van elkaar, net als groepen, leraren, scholen en ouders. Leerlingen ontwikkelen in verschillende omgevingen: op school met hun leraar en medeleerlingen, thuis met hun ouders, broertjes/zusjes, oma/opa, opvoeder/begeleider, ... en in hun vrije tijd. Altijd en overal is daarbij sprake van wisselwerking: een leerling ontwikkelt in interactie met zijn ouders, leraar en andere leerlingen. De leerling en zijn omgeving beïnvloeden elkaar continu. Daarom bestaat er geen lijst van aanpassingen die redelijk of onredelijk zijn. De redelijkheid van aanpassingen wordt in de praktijk steeds per individuele situatie afgewogen.

Bij het leren en participeren kunnen leerlingen op barrières botsen. Barrières zitten niet in de leerling. Ze ontstaan in interactie met de omgeving. Waar leerlingen een barrière ervaren in het leren en participeren, duidt dat op een mismatch tussen de leerling en het systeem.

Twee voorbeelden:

Een slechtziende leerling zal meer moeilijkheden ondervinden om tot leren en participeren te komen naarmate de leerinhouden eerder visueel worden aangebracht. Als de leerinhouden auditief ondersteund worden, komt dat het leren en participeren ten goede.

Een leerling met problemen op vlak van schrijfmotoriek zal meer hinder ondervinden als hij hoofdzakelijk schriftelijk moet kunnen aantonen welke doelen hij bereikte.

Een redelijke aanpassing vertrekt dus vanuit de individuele beleving van barrières, de persoonlijke situatie van de leerling. Dat betekent dat bij elke nieuwe inschrijvingsvraag voor iedere leerling met een verslag een nieuwe afweging hoort. Het gaat steeds om een individuele afweging per leerling op basis van zijn specifieke onderwijsbehoeften, in deze specifieke school met de hulpbronnen die haar ter beschikking staan, in deze groep, bij deze leraar ...

Je brengt alle elementen in kaart die je in staat stellen om de nodige aanpassingen te realiseren. Een heldere communicatie en samenwerking met ouders en leerlingen vormt één van de uitgangspunten van een kwaliteitsvol beleid op leerlingenbegeleiding. Het proces van afweging van de redelijkheid gebeurt daarom van bij de start met actieve betrokkenheid van alle participanten: leerling, ouders, schoolteam, CLB, ondersteuners en eventuele andere externen ... Dat vraagt een open mind, durven out of the box denken en zoeken naar creatieve oplossingen. De ouders zijn actieve en gelijkwaardige partners. Er wordt niets over de hoofden heen beslist. Ongeacht zijn

leeftijd krijgt ook de leerling hierin zoveel mogelijk een stem. Je praat met de leerling, niet enkel over hem. Naast de ouders en de leerling zullen ook de CLB-medewerker en de [pedagogisch begeleider competentieontwikkeling \(PBC\)](#) een actieve rol spelen vanuit hun specifieke opdracht en deskundigheid. De verantwoordelijkheid voor het realiseren van redelijke aanpassingen ligt bij het hele schoolteam (en bijvoorbeeld niet alleen bij een zorgcoördinator of leerlingenbegeleider), al dan niet met externe ondersteuning. Reeds tijdens het afwegingsproces houd je rekening met die mogelijke ondersteuning.

De school gewoon onderwijs kan in samenspraak met de ouders een ondersteuningsvraag stellen aan het zorgloket van het ondersteuningsnetwerk (ONW) waarbij de school gewoon onderwijs is aangesloten of rechtstreeks aan een school voor buitengewoon onderwijs wanneer de leerling beschikt over een verslag type 2, 4, 6, of 7. Zo nodig kunnen alle betrokkenen naar andere vormen van ondersteuning zoeken. Het CLB heeft hier een draaischijffunctie. Denk bijvoorbeeld aan een [persoonlijke-assistentiebudget \(PAB\)](#), stagiaires, vrijwilligers, ...

Het is goed dat alle betrokkenen weten wat er afgesproken is. Een kort verslag van elk overleg kan daarbij helpend zijn.

5.2 Eerste afweging: zijn de aanpassingen redelijk en voldoende om de leerling het gemeenschappelijk curriculum te laten volgen?

Eerst en vooral bekijk je op basis van het verslag en overleg met de betrokkenen welke aanpassingen binnen de huidige context **nodig** zijn om de leerling mee te nemen in het GC. Een school kan bijvoorbeeld al veel deskundigheid hebben in het voorzien van structuur en visualisatie, waardoor leerlingen met ASS minder barrières ervaren. Hoewel het CLB-team en de vorige school tot de conclusie kwamen dat de nodige aanpassingen onredelijk en/of onvoldoende waren binnen het GC, ga je toch eerst na of in de context van je eigen school de nodige aanpassingen wel **voldoende** zijn om de leerling mee te nemen in het GC. Vervolgens maak je de afweging of de nodige aanpassingen **redelijk** zijn. Het behoort tot de opdracht van de PBC om te ondersteunen bij dit proces. Aarzel niet om hen hier van bij het begin bij te betrekken.

Een kwaliteitsvol afwegingsproces gebeurt best in vier stappen: beeldvorming, bepalen van de bijkomende en noodzakelijke aanpassingen, afwegen van de redelijkheid van de aanpassingen en blik op de toekomst. Omdat dit proces erg gelijkloopt met dat van een IAC, werken we dit uit in § 5.3.

Als je oordeelt dat de aanpassingen redelijk en voldoende zijn om de leerling het GC te laten volgen, heft het CLB het verslag op en moet de leerling vervolgens voldoen aan de toelatingsvoorwaarden. Eventueel maakt het CLB dan een gemotiveerd verslag op. Oordeel je dat de aanpassingen om de leerling te blijven meenemen in het GC ook in jouw school onredelijk en/of onvoldoende zijn, dan bespreek je met de ouders de mogelijke keuze voor een IAC. Je zal in overleg met het CLB, de klassenraad, de ouders (en waar mogelijk ook de leerling) nagaan of de aanpassingen binnen een IAC (dis)proportioneel zijn (zie 5.3).

Wanneer de ouders voor hun kind in jouw school geen studievoortgang wensen op basis van een IAC, wordt de inschrijving ontbonden. Ze kunnen hun kind inschrijven in een school voor buitengewoon onderwijs of op zoek gaan naar een andere school voor gewoon onderwijs.

Hoe wordt de klassenraad samengesteld?

Basisonderwijs

De samenstelling van de klassenraad is afhankelijk van hoe je school georganiseerd is en kan wisselen naargelang de beslissing die genomen moet worden. De klassenraad die beslist over de redelijkheid van de aanpassingen, kan bestaan uit de betrokken klasleraren, de leraar lichamelijke opvoeding, de zorgcoördinator, de leraren met een zorg-/GOK-opdracht en de directeur. Het gaat in ieder geval wel steeds om personeelsleden die onder leiding van de directeur of zijn afgevaardigde staan. Een ondersteuner of CLB-medewerker mag dus geen deel uitmaken van de klassenraad.

Secundair onderwijs

De klassenraad moet niet voltallig vergaderen. Alleszins moeten de directeur of een afgevaardigde van de directeur die de klassenraad voorzigt, en minstens drie leden van het onderwijzend personeel van het leerjaar, de onderwijsvorm en de onderverdeling waarvoor de leerling opteert, aanwezig zijn. Daarbij kan de voorzitter ambtshalve raadgevende leden aanduiden. Een personeelslid dat bij de psychosociale of pedagogische begeleiding van de leerlingen betrokken is, kan bijvoorbeeld zo iemand zijn. Een ondersteuner of CLB-medewerker kan dus wel deel uitmaken van de klassenraad.

5.3 Tweede afweging: kan de school, als ze de nodige redelijke aanpassingen uitvoert, de leerling studievoortgang laten maken op basis van een individueel aangepast curriculum?

Van zodra blijkt dat de aanpassingen die nodig zijn om de leerling mee te nemen in een GC onvoldoende en/of onredelijk zijn, gebeurt opnieuw een afwegingsproces. In de praktijk zal blijken dat in het laatste geval deze processen naadloos in elkaar vloeien. In deze tekst halen we de twee afwegingsprocessen uit elkaar. Dat doen we om het onderscheid tussen beide voldoende te verduidelijken.

Het recht op onderwijs impliceert ook een recht op kwaliteitsvol inclusief onderwijs, waarbij redelijke aanpassingen een recht zijn en geen gunst. Je verduidelijkt de ouders de betekenis van een 'inschrijving onder ontbindende voorwaarde' en legt uit hoe het proces van afweging verloopt, wie hierbij allemaal betrokken wordt en welke wettelijke termijnen je moet naleven. Je staat samen met de ouders en de leerling ook stil bij de gevolgen van een inschrijving met een IAC. De leerling komt in aanmerking voor extra ondersteuning, maar behaalt in principe in de basisschool geen getuigschrift basisonderwijs, in het secundair onderwijs geen reguliere studiebewijzen. In de 'Handleiding voor de realisatie van kwaliteitsvolle IAC'⁶ vind je hierover meer informatie.

In het afwegingsproces worden alle relevante partners actief betrokken. De regelgeving stelt dat de klassenraad, ouders en CLB verplicht betrokken worden. Waar mogelijk betrek je ook de leerling en wanneer van toepassing ook externe ondersteuners. Je bent verplicht om de afweging van redelijkheid van aanpassingen te maken op basis van de criteria waarvan sprake in het [Protocol van 19 juli 2007 betreffende het begrip redelijke aanpassingen in België](#).

⁶ Dit document is momenteel in publicatie. Van zodra de handleiding beschikbaar is zullen we hier een link naar de tekst toevoegen.

Kiezen voor een IAC in het gewoon secundair onderwijs of voor een opleiding in het buitengewoon secundair onderwijs? Achtergrondinformatie bij deze afweging.

In het secundair onderwijs is het erg belangrijk om met alle partijen en in grote openheid eerst te bekijken of er voor de leerling binnen de school mogelijkheden zijn om alsnog het GC te kunnen volgen en af te studeren met een volwaardige studiebekrachtiging. Dat kan bijvoorbeeld door voor een ander structuuronderdeel te kiezen. We stellen vast dat er voor leerlingen met een verslag die kiezen voor een traject in het buso, verschillende mogelijkheden zijn qua studiebekrachtiging. Een leerling met een IAC in het gewoon secundair onderwijs kan enkel attesten van verworven bekwaamheden behalen. Het is belangrijk dat alle partijen en op de eerste plaats de leerling en de ouders correct geïnformeerd zijn over deze situatie en de daaraan gekoppelde consequenties met betrekking tot studiebekrachtiging. Het huidige attest van verworven bekwaamheden voor een leerling die een IAC volgt in het gewoon secundair onderwijs geeft geen recht op de [beroepsinschakelingstijd](#) en de daaraan gekoppelde [inschakelingsuitkeringen](#). Dat neemt niet weg dat in het kader van het realiseren van inclusief onderwijs het voor leerlingen en ouders een recht blijft om te kiezen voor een IAC. De mogelijkheid om een bepaalde certificering al dan niet te behalen kan geen argument zijn om te besluiten dat de aanpassingen onredelijk zijn.

Zoals vermeld in § 5.2 gebeurt een afwegingsproces best in vier stappen⁷. In wat volgt werken we dit uit.

5.3.1 Beeldvorming

Een cruciale stap is om de vraag naar inschrijving van een leerling met een verslag onbevangen te beluisteren en je open te stellen voor de situatie die zich aandient.

Waarom stellen de ouders deze vraag? Waarom kiezen ze voor jouw school? Welke doelen hebben ze voor ogen? Welke ondersteuning kan het schoolteam krijgen? Als je je niet alleen open stelt voor het perspectief van de ouders, maar ook je eigen vragen en bezorgdheden inbrengt, kom je tot een open communicatie die uitnodigt tot overleg en elkaar leren kennen. Vanuit een luisterende houding kan wederzijds respect en begrip groeien die nodig zijn om samen constructief naar mogelijkheden en oplossingen te zoeken.

Je start daarom met een kwaliteitsvol inschrijvingsgesprek waarbij de eerste informatie wordt uitgewisseld. Je informeert naar wie de leerling is, welke doelen de ouders voor ogen hebben, welke ervaringen de ouders al hebben, welke ondersteuning beschikbaar is, welke ondersteuning de ouders van de leraren verwachten, of er specifieke vragen zijn... Je vraagt aan de ouders om alle beschikbare informatie aan de school te bezorgen, bijvoorbeeld gegevens van de vorige school, het verslag ... en legt een moment voor een vervolgesprek vast.

Tijdens het vervolgesprek ga je samen op zoek naar wat wel kan. Waar het om gaat is te zoeken naar ontwikkelingskansen (cognitief én sociaal-emotioneel) binnen de context van jouw school (zie 'Handleiding voor de realisatie van kwaliteitsvolle IAC'⁸). Je denkt en handelt hierbij vanuit een toekomstgericht perspectief en het belang van de leerling. Je bent je bewust van de effecten

⁷ Deze manier van werken kwam tot stand op basis van een proces dat de pedagogische begeleiding van Katholiek Onderwijs Vlaanderen samen met andere partners doorliep.

⁸ Dit document is momenteel in publicatie. Van zodra de handleiding beschikbaar is zullen we hier een link naar de tekst toevoegen.

die een voorspellende houding en discriminerende mechanismen kunnen hebben (bijvoorbeeld pygmalion-effect⁹, mattheüeffect¹⁰, stereotypen). Je houdt hier actief rekening mee. Je laat dus (voorlopig) los wat niet kan. Enerzijds hoeft deze leerling niet hetzelfde te bereiken als de andere leerlingen, anderzijds is wat je aanbiedt niet volledig anders of staat het niet volledig los van wat je voor de andere leerlingen aanbiedt.

De klassenraad, de ouders (en waar mogelijk de leerling), het CLB en andere betrokken partners brengen tijdens het vervolggerek alle relevante informatie samen. Alle informatie, waaronder het verslag van de leerling, wordt bekeken en verrijkt met actuele informatie over de leerling. De kijk van ouders als deskundigen van hun kind wordt samengebracht met die van betrokken professionals en waar mogelijk van de leerling zelf. Op het einde van dit vervolggerek heb je samen een beeld van wie deze leerling is en wat zijn of haar specifieke onderwijsbehoeften zijn.

5.3.2 *Bepalen van de bijkomende en noodzakelijke aanpassingen*

Wanneer komt een aanpassing in aanmerking voor een bespreking van de proportionaliteit? Het is niet de bedoeling om voor elke actie die je onderneemt voor een leerling die een barrière ervaart, na te gaan of die proportioneel is. Aanpassingen die je voor alle leerlingen doet in de brede basiszorg of die je met het schoolteam realiseert in de verhoogde zorg behoren tot kwaliteitsvol onderwijs. Alle leerlingen varen bijvoorbeeld wel bij dagstructuur en een zekere mate van routine, niet alleen de leerling met concentratieproblemen of de leerling met ASS. Elke leerling heeft nood aan effectieve feedback, aan aanvaard en gewaardeerd worden door klasgenoten en aan een veilige omgeving. Elke leerling heeft baat bij krachtige instructie, af en toe een adempauze, bevestiging, visuele ondersteuning of een geduldige leraar. Alle leerlingen hebben hierop evenveel recht, ook leerlingen met een verslag. Waar goed onderwijs wordt gegeven zou het evident moeten zijn dat die aanpassingen gebeuren, ook voor leerlingen bij wie de specifieke onderwijsbehoeften uitbreiding van zorg (fase 2) of een individueel aangepast curriculum (fase 3) vragen. Je neemt deze aanpassingen niet mee in de afweging van de redelijkheid van aanpassingen.

Aan de hand van het zorgcontinuüm breng je in kaart welke hulpbronnen¹¹ je reeds inzet in fase 0, 1 en 2. Dat geeft een concreet en objectief beeld van de beschikbare schoolinterne middelen en personen waarmee je tegemoet komt aan de onderwijsbehoeften van alle leerlingen. Op basis hiervan kom je tot een constructieve dialoog over wat nog extra nodig is voor de leerling met een verslag. De afweging van de redelijkheid gaat over deze bijkomende noodzakelijke aanpassingen.

5.3.3 *Afwegen van de redelijkheid van aanpassingen*

Voor sommige aanpassingen is het minder evident dat ze deel uitmaken van het schoolbeleid. Hiervoor start je een proces van afweging van de redelijkheid van aanpassingen. De aanpassingen moeten hierbij voldoen aan de kwaliteitskenmerken die in § 4.2 werden opgesomd (doeltreffendheid, evenwaardige participatie, zelfstandigheid, veiligheid).

⁹ Het pygmalion-effect houdt in dat leraren, soms onbewust, verwachtingen hebben van bepaalde leerlingen. Met deze verwachtingen sturen ze impliciet de prestaties van leerlingen. Deze sturing kan zowel in positieve zin (hoge verwachtingen leiden tot betere prestaties) als in negatieve zin (lage verwachtingen leiden tot slechtere prestaties). Bron: Wikipedia.

¹⁰ Het mattheüeffect is de sociologische vakterm voor het rijker worden van de rijken en het armer worden van de armen. Toegepast op onderwijs zullen bijvoorbeeld leerlingen die leren lezen dit succes meedragen en sneller teksten voor gevorderden kunnen lezen en begrijpen. Leerlingen die van begin af aan falen, bouwen een levenslange achterstand op die zich uitbreidt naar alle leerprocessen.

¹¹ Zie onder meer Index Voor Inclusie (Booth & Ainscow, 2015).

De afweging van de redelijkheid (of (dis)proportionaliteit) doe je op basis van de zeven criteria die opgenomen zijn in het [Protocol van 19 juli 2007 betreffende het begrip redelijke aanpassingen in België](#).

Of een aanpassing redelijk of onredelijk is, moet steeds in de praktijk én in individuele situaties afgewogen worden. Wat voor een leerling in de ene school een redelijke aanpassing is, is dat niet automatisch voor dezelfde leerling in een andere school. De voorbeelden die we ter illustratie geven, zijn niet normatief maar ter inspiratie.

5.3.3.1 De financiële impact van de aanpassing

Een redelijke aanpassing mag van het schoolbestuur geen onevenredige financiële inspanningen eisen. Algemeen geldt hoe hoger de kostprijs, hoe sneller de aanpassing als onredelijk mag beschouwd worden. Als je samen met alle betrokkenen bereid bent om out of the box te denken, lukt het in veel situaties om alternatieven te vinden. Die dekken misschien niet altijd 100 % de vraag maar bieden vaak wel een goed antwoord. Sowieso dient de afweging hiervan steeds contextgebonden, voor deze leerling, in deze school, in deze klas, te gebeuren.

Bij de financiële impact van de aanpassing moet je rekening houden met:

- Eventuele ondersteunende financiële tegemoetkomingen waarop je school een beroep kan doen. Hoe hoger deze tegemoetkomingen, hoe lager de uiteindelijke kostprijs voor je school, hoe sneller de aanpassing als redelijk beschouwd wordt. In concreto kunnen leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften vaak een beroep doen op [speciale onderwijsleermiddelen](#) met tussenkomst van de overheid, bijvoorbeeld aangepast meubilair, ondersteuning van een tolk, omzetten van teksten in braille, FM-versterking voor een slechthorende leerling ... Wanneer de leerling hiervoor in aanmerking komt, is de financiële kost voor de school beperkt of nihil en is de betreffende aanpassing meestal redelijk.
- Een perspectief op lange termijn. Wanneer de realisatie van een aanpassing een op het eerste zicht onredelijke financiële inspanning van je school vergt, kan deze aanpassing toch als redelijk beschouwd worden als de realisatie ervan gespreid kan worden in de tijd. Een kleuter met een progressieve aandoening kon in de kleuterperiode net als andere leerlingen gebruik maken van de verlaagde kleutertoiletten. Tijdens de kleuterperiode bereidde de school, in overleg met de ouders, de realisatie van een verzorgingsruimte voor. Tegen de tijd dat de leerling groter was, kon hij een verhoogd toilet gebruiken in een afzonderlijke verzorgingsruimte.
- De financiële draagkracht van degene op wie de aanpassingsplicht rust. Hoe groter de financiële draagkracht, hoe meer inspanningen van de school gevraagd mogen worden op het vlak van het realiseren van aanpassingen.

Verbouwingswerken in bestaande schoolgebouwen (dus ook het toegankelijk maken ervan) kunnen via een '[aanvraag verkorte procedure](#)' betoelaagd worden door AGION. De basisvoorwaarden voor subsidiëring vind je [hier](#). Je kan ook gebruik maken van een [standaardprocedure](#) bij AGION, maar deze procedure heeft wel lange wachttijden. Algemene informatie over toegankelijkheid vind je [hier](#).

Voorbeelden van aanpassingen:

- aanpassingen van deuren;
- aangepaste ruimte (bijvoorbeeld: prikkelarme ruimte, veilige ruimte, snoezelruimte,...);
- aangepast toilet;

- aangepast meubilair;
- traplift, lift;
- wegwerken van niveauverschillen;
- parkeerplaats aan de schoolpoort;
- FM-ringleiding voor leerlingen met een auditieve beperking;
- reliëftegels voor slechtziende leerlingen;
- ...

Reflectievragen:

- Wat zijn de beschikbare subsidiekanalen?
- Welke hulpmiddelen betaalt de overheid terug?
- Welke partners binnen en buiten het netwerk van de school spreken we aan in onze zoektocht naar aanpassingen?
- Welke hulpmiddelen/hulp helpen de leerling bij het veranderen of handhaven van lichaams-houding?
- Welke hulpmiddelen/hulp schakelen we in om de leerling te helpen bij het dragen, verplaatsen of hanteren van (school)materialen?
- Welke hulpmiddelen/hulp helpen de leerling om zich te verplaatsen ?
- Voor welke materiële ondersteuning kunnen de ouders zorgen in overleg met de school? (verzorging/begeleiding in de klas,...)
- ...

5.3.3.2 De organisatorische impact van de aanpassing

Wanneer een aanpassing in een normaal organisatorisch kader past, dient ze als redelijk beschouwd te worden. Ook wanneer een aanpassing de algemene organisatie niet op duurzame wijze verstoort, dient ze als redelijk bestempeld te worden. Dat is niet het geval indien de aanpassing de klas- of schoolorganisatie overmatig belast. Van het schoolbestuur kan wel verwacht worden dat het voldoende inspanningen levert om de nodige aanpassingen te doen en dat het actief mee op zoek gaat naar oplossingen en desgevallend tegenvoorstellen doet die wel redelijk zijn.

Voorbeelden van aanpassingen:

- Een leerling met een visuele beperking gaat samen met de leraar op de tandem naar het zwembad.
- Met een leerling die zich moeilijk kan beheersen wordt een vluchtroute afgesproken en 'geïnstalleerd', een vaste plaats waar hij tot rust kan komen.
- Aangezien er in de school slechts 1 leslokaal is op het gelijkvloers wordt er voor een leerling met een motorische beperking afgesproken dat alle lessen voor deze leerlingengroep doorgaan in dat lokaal.
- Voor enkele leerlingen op school met een chronische ziekte, wordt bednet geïnstalleerd in één leslokaal. Op het moment dat één van deze leerlingen ziek thuis is, wordt het uurrooster flexibel aangepast om deze leerling de kans te geven van thuis uit de afgesproken les te volgen.
- Voor een leerling met een latexallergie geldt, zo lang deze leerling op school is ingeschreven, een verbod op ballonnen en worden alle tennisballen onder de stoelpoten verwijderd.
- Wegens problemen met betrekking tot verplaatsing van en naar het zwembad, wordt in functie van een leerling met een motorische beperking, het zwemuur voor deze leerlingengroep georganiseerd aan het einde van de dag. Dit maakt het voor de ouders mogelijk om met hun

aangepaste wagen het vervoer te verzorgen zodat de leerling met de eigen groep kan gaan zwemmen.

- Voor een leerling met een auditieve beperking wordt een andere kleur van badmuts voorzien zodat ook de redders op de hoogte zijn dat hij het fluitsignaal niet kan horen en ze visueel contact moeten zoeken.
- Voor een leerling met een auditieve beperking wordt per organisatievorm afgesproken welke plaats hij in de klas het beste kan innemen om enerzijds niet afgeleid te worden en anderzijds maximaal de interactie in de klas kan meemaken.
- ...

Reflectievragen:

- Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de leerling autonoom functioneert? (trap opgaan, toilet, omkleden...) Welke hulp(middelen) helpen de leerling hierbij?
- Welke hulpmiddelen helpen de leerling zodat hij/zij zelfstandig kan deelnemen aan alle schoolse activiteiten? (extra-muros, speeltijden, zwemmen ...)
- Welke ondersteuning kunnen we samen met de ouders voor de leerling bieden om maximaal te participeren op school/bij extra-muros-activiteiten/thuis/bij buitenschoolse activiteiten?
- Kunnen we een beroep doen op vrijwilligers, stagiaires ...? Heeft de leerling recht op een persoonlijk assistentiebudget? Hoe kan een overleg met collega's uit het bubao of buso ons inspireren?
- ...

5.3.3.3 De te verwachten frequentie en duur van het gebruik van de aanpassing door personen met een handicap

Naarmate een aanpassing vaker gebruikt wordt en duurzamer is, zal ze sneller als redelijk beschouwd worden. Dit geldt bijvoorbeeld voor dyslexiesoftware. Een leerling die daarvan gebruik maakt, kan dat gedurende verschillende schooljaren doen. Ook naarmate meerdere personen met een handicap van een aanpassing gebruik maken of potentieel gebruik zullen maken, zal ze sneller als redelijk beschouwd worden.

Voorbeelden van aanpassingen:

- het verhuizen van een computerlokaal in een studierichting ICT indien het huidige lokaal voor deze leerling ontoegankelijk is;
- hoofdtelefoons;
- aankoop van laptops, pc's en noodzakelijk software;
- verplaatsbare schermen;
- vluchtplaats in functie van regulering van gedrag (aangepaste ruimte);
- zitbal, wiebelkussen ...;
- visualisaties (vb. visualisaties van gewenst gedrag op de speelplaats);
- sorteerkastje;
- digitaal ter beschikking stellen van gestructureerde aangepaste teksten en/of aankoop van een [OCR-scanner](#) met het oog op voorleessoftware;
- Geluidsversterking voor slechthorende leerling met bijhorende luidsprekers, die een positieve impact hebben voor leerlingen met concentratieproblemen en spraaktaalontwikkelingsstoornissen. In de klas is ook een extra draadloze microfoon.;

Reflectievragen:

- Wat zijn de mogelijkheden om nog gebruik te maken van de aanpassing als de leerling niet meer op school is?
- Hoe lang kan de leerling gebruik maken van de aanpassing?
- Hoe vaak zal de leerling de aanpassing gebruiken?
- Hoeveel leerlingen kunnen gebruik maken van de aanpassing?
- ...

5.3.3.4 De impact van de aanpassing op de omgeving en op andere gebruikers

Aanpassingen kunnen een positief effect hebben op de gebruiksvriendelijkheid voor andere gebruikers. Hoe meer er sprake is van een dergelijk positief effect, hoe sneller een aanpassing als redelijk moet worden beschouwd. Je kunt voor een slechtziende leerling in bijvoorbeeld werkblaadjes voorzien met een duidelijk leesbaar lettertype en meer witruimte. Door een cursus digitaal ter beschikking te stellen, kunnen ook andere leerlingen hiermee aan de slag om bijvoorbeeld een samenvatting te maken of om de tekst te lay-outen op de manier die hen het best ligt. Alle leerlingen hebben daar baat bij. Een redelijke aanpassing voor één leerling kan op die manier evolueren naar een voordeel voor alle leerlingen.

De impact op de omgeving kan soms ook als negatief beschouwd worden. Zo kan een erg grote belasting voor de andere leerlingen van de klasgroep er soms toe leiden dat een aanpassing minder snel als redelijk wordt beschouwd.

Voorbeelden van aanpassingen:

- Je kocht een tablet aan waardoor een leerling een instructie kan volgen zonder daarbij de leraar nodig te hebben. De andere leerlingen willen ook met de tablet werken. De tablet gaat deel uitmaken van de klaswerking. Er worden nog drie tablets aangekocht. Ook de leerlingen die problemen hebben met het visuomotorische (muispijltje op scherm/handbeweging) zijn nu geholpen.
- Omdat een kleuter telkens wegloopt, worden de deurklinken verticaal geplaatst in plaats van horizontaal. Ook andere kleuters kunnen niet meer weglopen.
- De spraakcomputer van een leerling wordt door de leraar ingezet om nieuwe woordenschat aan te brengen voor de hele klas.
- Op een eenduidige manier afspraken maken over de structuur in cursussen (lettertype, inhoudstabel ...)
- Op een eenduidige manier afspraken maken over het invullen van de agenda.
- Wegwijzers en logische indeling van lokalen en gebouwen.
- Rustig gedeelte op de speelplaats of alternatieve rustige ontspanningsruimte.
- Schoolafspraken i.v.m. visualiseren van daglijnen, didactische platen, pictogrammen in gemeenschappelijke ruimtes, kleurgebruik van mappen/vak ...
- Assistentiehond.
- Aanpassen van lay-out van een tekst voor leerlingen met een visuele beperking of in functie van voorleessoftware.
- Meervoudige instructies opdelen in korte deelzinnen.
- Een tandem of aangepaste fiets gebruiken, zodat de leerlingengroep wel nog kan gaan zwemmen en uitstappen kan maken.
- Extra begeleider (vrijwilliger, ouder...) bij uitstappen zodat hele leerlingengroep mee kan gaan.
- ...

Reflectievragen:

- Welke aanpassingen gebruiken we nu al?
- Welke andere leerlingen kunnen hier baat bij hebben?
- Welke hulpmiddelen of aanpassingen helpen de leerling om zelfstandig een opdracht uit te voeren?
- Wie in onze school houdt de nieuwste ontwikkelingen op het vlak van aanpassingen en hulpmiddelen bij?
- Hoe komen we als team van elkaar te weten welke aanpassingen en hulpmiddelen we inschakelen?
- ...

5.3.3.5 Het ontbreken van gelijkwaardige alternatieven

Een aanpassing zal sneller als redelijk beschouwd worden als zij onvermijdelijk is omdat evenwaardige alternatieven ontbreken. Indien er gelijkwaardige alternatieven bestaan, is het redelijk dat de school kiest voor het minst ingrijpende alternatief. Durf kijken vanuit een andere bril en een open mindset. Vaak zijn er alternatieven te vinden. Vertrek steeds vanuit het positieve, vanuit mogelijkheden.

Voorbeelden van aanpassingen:

- Lesbijwoning door gebruik te maken van nieuwe mediavormen, bv. via skype.
- Verhuizen van een klas naar het gelijkvloers.
- Een leerling mag een toets op een andere manier afleggen.
- Een leerling waarvoor men in eerste instantie permanente individuele begeleiding vraagt, heeft minder individuele begeleiding nodig binnen het systeem van co-teaching.
- Door het inschakelen van een vrijwilliger tijdens de middagpauze kan een leerling met moeilijk gedrag tot rust komen.
- Een dove leerling kan de lessen enkel volgen door ondersteuning van een tolk Vlaamse Gebarentaal. De overheid betaalt de kosten terug en er is geen alternatief. De aanpassing is dus redelijk.
- ...

Reflectievragen:

- Welke alternatieve aanpassingen zijn er voor deze leerling?
- Welke alternatieven zijn het meest doeltreffend?
- Welke kansen ontstaan door externe partners in te schakelen?
- Wat is het effect van andere groeperingsvormen, andere evaluatievormen, andere organisatievormen?
- Welke kansen biedt een andere pedagogisch-didactische aanpak?
- Welke mogelijkheden biedt het anders inrichten van de zorguren, het inzetten van co-teaching ...?
- ...

5.3.3.6 Het verzuim van voor de hand liggende of wettelijk verplichte normen

Sommige aanpassingen zijn voor de hand liggend of wettelijk verplicht. In verband met infrastructuur bijvoorbeeld, wijdt [Agion](#) een pagina aan toegankelijkheid.

Als een school nalaat om voor de hand liggende preventieve maatregelen of wettelijk verplichte vereisten na te komen, dient een zware aanpassing sneller als redelijk beschouwd te worden.

Voorbeelden:

- scholen zijn verplicht om een kwaliteitsvol beleid rond leerlingbegeleiding uit te bouwen voor alle leerlingen;
- het ontbreken van een kwaliteitsvol uitgebouwd zorgbeleid in fase 0 en 1 kan geen reden zijn om redelijke aanpassingen te weigeren;
- een school met een sterk beleidsvoerend vermogen voert een open communicatie met alle betrokken partners in de school;
- scholen moeten het inschrijvingsbeleid correct toepassen;
- toegankelijk toilet;
- aanpassingen van de deuren tot een minimum-breedte;
- compartimentering inzake evacuatie bij brandalarm;
- aanduidingen in braille in de lift;
- ...

Reflectievragen:

- Wat zegt de geldende regelgeving?
- Waarmee moet je bij nieuwbouw, herbouw, verbouwing en/of uitbreiding zoal rekening houden op vlak van normen betreffende toegankelijkheid?
- Wat leren we uit het overleg met de rechtstreeks betrokken partners?
- Wat leren we uit het overleg met ondersteunende diensten zoals het adviesbureau toegankelijke omgeving [Inter](#)?
- Hoe kunnen we als scholen van dezelfde scholengemeenschap elkaar inspireren?
- ...

5.3.3.7 De impact van de aanpassing op de levenskwaliteit van (een) daadwerkelijke of potentiële gebruiker(s) met een handicap.

De behoefte aan levenskwaliteit is een universele behoefte waaraan alle leerlingen nood hebben, ook die met specifieke onderwijsbehoeften. Een aanpassing die bijdraagt tot de levenskwaliteit zal sneller als redelijk beoordeeld worden. We denken hierbij aan¹²:

- veilig en gezond zijn;
- zich thuis voelen;
- betekenisvolle relaties hebben in overeenstemming met het ontwikkelingsniveau;
- persoonlijke keuzes kunnen maken in overeenstemming met leeftijd en cultuur;
- participatie aan betekenisvolle activiteiten in een variatie aan contexten.

¹² O.m., Giangreco, M. (1996). [Choosing options and accommodations for children \(COACH\): Curriculum planning for students with disabilities in general education classrooms](#). In W. Stainback & S. Stainback (Eds.), *Inclusion: A guide for educators* (pp. 237-254). Baltimore: Paul H. Brookes.

Vragen die je kunnen helpen om te concretiseren of de aanpassing bijdraagt aan de levenskwaliteit van de betreffende leerling zijn bijvoorbeeld:

- Kan de leerling daardoor op een veilige en gezonde manier participeren aan het klasgebeuren?
- Kan de leerling daardoor echt deel uitmaken van de klas, hoort de leerling erbij?
- Heeft de leerling door de betreffende aanpassing meer kansen tot interactie met leeftijdsgenoten?
- Welke alternatieven vinden we wanneer een redelijke aanpassing in eerste instantie moeilijk realiseerbaar lijkt?
- Hebben de leerling en zijn ouders een stem in de keuzes die gemaakt worden?

Praktijkvoorbeeld:

Een leerling met een motorische beperking geraakt niet op eigen kracht in het lokaal op de eerste verdieping, waar de klasgroep twee uur per week les heeft. Het lukt niet om de leerling veilig en met voldoende comfort voor de leerling uit de elektrische rolstoel te tillen en via de trap naar boven te dragen. De school kan het klaslokaal echter niet naar beneden verhuizen en er is geen lift. Men besluit te werken met een videocamera die de les opneemt. De leerling volgt de les op deze manier in een lokaal beneden. De leerlingen spreken onder elkaar een beurtsysteem af: elke les volgt een andere leerling de les mee beneden. Op deze manier heeft de leerling met een motorische beperking ook de mogelijkheid tot sociale contacten. De school bekijkt met het schoolbestuur om op langere termijn een lift te kunnen plaatsen.

Slotbeschouwingen bij het afwegen van de redelijkheid van aanpassingen

Er bestaat geen hiërarchie tussen deze criteria. Elke bijkomende aanpassing bekijk je individueel en in de context van deze groep en school. Een school is ook geen eiland, beschikbare ondersteuning moet in het afwegingsproces worden meegenomen. Uiteraard kunnen indicatoren elkaar beïnvloeden. Het is op basis van het geheel van de indicatoren dat je oordeelt over de proportionaliteit van de aanpassingen.

Een aanpassing die een onevenredig zware belasting meebrengt, moet niet worden aangeboden. Dat wordt niet beschouwd als discriminatie. Maar ook dan zal je op zoek gaan naar een aanpassing die zo efficiënt mogelijk helpt bij het opheffen van barrières, zonder dat dit tot een onevenredige belasting leidt. In het voorbeeld hierboven (leerling met een motorische beperking) kan niet onmiddellijk een lift geplaatst worden, maar toch vindt men een oplossing waarbij de leerling de les kan volgen én erbij hoort (geen sociaal isolement).

5.3.4 *Blik op de toekomst*

Na een grondig afwegingsproces in overleg met alle partijen komt de school tot een besluit: de aanpassingen zijn proportioneel of disproportioneel.

- Als de aanpassingen proportioneel zijn worden ze uitgevoerd en volgt de leerling een IAC.
- Als de aanpassingen disproportioneel zijn wordt de inschrijving ontbonden.

Tijdens het afwegingsproces leert de school zichzelf beter kennen als organisatie. Mogelijk uit het schoolteam tijdens het afwegingsproces ondersteuningsnoden om beter tegemoet te kunnen komen aan de onderwijsbehoeften van leerlingen. In beide gevallen (proportioneel of disproportioneel) kun je besluiten om een professionaliseringstraject op te starten.

Ook als de beslissing over de proportionaliteit genomen is, denk je na over de toekomst van deze leerling binnen het perspectief van het recht op kwaliteitsvol inclusief onderwijs. Wat zijn bijvoorbeeld de gevolgen van een ontbinding van een inschrijving als er geen goed bereikbare school voor buitengewoon onderwijs is? Of wat als je besluit dat de aanpassingen redelijk zijn, maar het schoolteam nog heel wat professionalisering nodig heeft?

Je blijft begaan met hoe het nu verder gaat met de leerling. Helemaal op het einde van het proces sta je hier nog eens expliciet bij stil met de ouders en de leerling.

6 Procedure ontbinding van inschrijving

Indien het geheel van de nodige aanpassingen voor de leerling, na de afweging onredelijk blijkt, dan wordt de inschrijving ontbonden.

Je wijzigt de inschrijving onder ontbindende voorwaarde als "niet gerealiseerd" in het inschrijvingsregister. Het schoolbestuur motiveert volgens een verplicht formulier de beslissing en brengt aangetekend of tegen afgiftebewijs binnen de 4 kalenderdagen¹³ de ouders op de hoogte. Dat verplicht formulier vind je voor het basisonderwijs als bijlage bij de [omzendbrief BaO/2012/01](#), voor het secundair onderwijs bij de [omzendbrief SO/2012/01](#). Welk model je moet gebruiken hangt af van het feit of je school al dan niet gelegen is in een werkingsgebied van een Lokaal Overleg Platform (LOP).

Dat weigeringsformulier bevat de feitelijke en de juridische grond van de beslissing tot weigering. Het formulier vermeldt ook op wie de ouders een beroep kunnen doen voor informatie of bemiddeling. Hier maken we een onderscheid tussen een school gelegen in een LOP en een school gelegen buiten een LOP:

Je school ligt in een werkingsgebied van een LOP:

- de ouders kunnen voor bemiddeling een beroep doen op dat LOP;
- je bezorgt het weigeringsformulier binnen 4 kalenderdagen¹⁴ aan de ouders en de LOP-voorzitter.

Je school ligt buiten een LOP-gebied:

- de ouders kunnen voor bemiddeling een beroep doen op een provinciale bemiddelingscel;
- je bezorgt het weigeringsformulier binnen 4 kalenderdagen¹⁵ aan de ouders en aan AgODi.

In het weigeringsdocument vinden de ouders hoe ze een klacht kunnen indienen bij de [Commissie inzake Leerlingenrechten](#).

Als de ouders geen bemiddeling aanvragen, zoeken ze een nieuwe school. Als de ouders dat vragen kunnen ze zich bij hun zoektocht laten bijstaan door het LOP (als je school in een LOP-gebied ligt) of door het CLB.

¹³ Vanaf 1 september 2019 geldt het nieuwe inschrijvingsrecht en wordt de termijn 7 kalenderdagen. Tot en met 31 augustus 2019 gaat het over 4 kalenderdagen.

¹⁴ id

¹⁵ id

De inschrijving in de school wordt ontbonden na de inschrijving in een nieuwe school of 1 maand (exclusief vakantieperioden) na de mededeling aan de ouders van de ontbinding van de inschrijving.

Een proces van de afweging van de redelijkheid van aanpassingen kan voor alle betrokkenen lastig en moeilijk zijn. In het kader van een kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding en met het oog op de continuïteit in de loopbaan van de leerling, is het wenselijk om de beslissing tot ontbinding van de inschrijving met de ouders (en waar mogelijk de leerling) in een constructieve dialoog te bespreken. Als ouders hierom verzoeken ben je tot een gesprek verplicht.

We adviseren om in consensus met alle partijen een formeel verslag op te maken van het overleg over de afweging van de redelijkheid van de aanpassingen.

7 Procedure bemiddeling en klacht

Ouders die niet akkoord gaan met de beslissing van de school om de inschrijving van hun kind te ontbinden, kunnen verschillende stappen ondernemen. In de eerste plaats kunnen zij om bemiddeling vragen opdat de school zou terugkomen op haar beslissing of om een nieuwe school te vinden voor de betrokken leerling. Ouders kunnen ook rechtstreeks naar de [Commissie inzake Leerlingenrechten](#) gaan.

7.1 Bemiddeling door het LOP of de bemiddelingscel

Als de ouders bemiddeling aanvragen, zoekt het [LOP](#), of buiten een LOP de provinciale bemiddelingscel, binnen de 10 kalenderdagen na de mededeling tot ontbinding van de inschrijving een nieuwe school voor de betrokken leerling. Wanneer de bemiddeling lukt, is de leerling definitief ingeschreven of wordt de leerling onder ontbindende voorwaarde ingeschreven in een nieuwe school. Wanneer de bemiddeling niet tot een inschrijving leidt, wordt de weigering overgemaakt aan de CLR.

7.2 Klacht bij de Commissie inzake Leerlingenrechten (CLR)

Ouders en andere belanghebbenden (bijvoorbeeld het CLB, meldpunt discriminatie, ...) kunnen binnen de 30 kalenderdagen een klacht neerleggen bij de CLR. De CLR hoort de betrokken partijen en spreekt haar oordeel uit over de gegrondheid van de weigeringsbeslissing. Dat doet ze binnen de 21 kalenderdagen na het aankomen van de weigeringsbeslissing.

Acht de CLR de niet-gerealiseerde inschrijving gegrond dan schrijven de ouders de leerling in in een andere school, uiterlijk vijftien kalenderdagen na de schriftelijke kennisgeving van het oordeel van de CLR. Na ontbinding van de inschrijving ben je als school niet langer verantwoordelijk voor de onderwijsloopbaan van de leerling. Toch merken we vaak dat het nog nodig is om het traject van de leerling te blijven opvolgen. Soms lukken de ouders er bijvoorbeeld niet in hun kind in een andere school in te schrijven, waardoor de leerling mogelijk langdurig niet meer naar school gaat. We vinden het belangrijk dat het CLB de leerling goed blijft opvolgen en de ouders actief ondersteunt.

Acht de CLR de niet-gerealiseerde inschrijving niet of niet afdoende gemotiveerd, dan kan de leerling zijn recht op inschrijving in de school van keuze laten gelden. Wil de school niet aan dit recht tegemoet komen dan kan de CLR de Vlaamse Regering adviseren om een deel van de werkmiddelen van de school terug te vorderen of in te houden.

7.3 Blijft de leerling in tussentijd ingeschreven?

Tijdens de rechtsbeschermingsperiode (dat is de periode waarbinnen het LOP bemiddelt en de CLR een uitspraak doet) mag de leerling op school blijven. Een leerling mag dus niet van de ene dag op de andere van school gestuurd worden.

Weet dat het hele proces een maand (wanneer uit de afweging blijkt dat de leerling definitief wordt ingeschreven) tot viereneenhalve maand (wanneer er bemiddeling wordt aangevraagd en de bemiddeling niet tot een inschrijving leidt) kan duren.

7.4 Melding bij Unia

Indien de ouders van mening zijn dat er sprake is van discriminatie kunnen zij dit melden aan [Unia](#). Indien Unia zich bevoegd verklaart, zullen zij in eerste instantie inzetten op onderhandeling of verzoening. Mogelijk onderneemt Unia verdere gerechtelijke stappen.

Los van een melding van de ouders kan de CLR het initiatief nemen om een dossier over een niet-gerealiseerde inschrijving of ontbinding van een inschrijving omwille van onredelijkheid van aanpassingen aanhangig te maken bij Unia.

7.5 Ondersteuning door Katholiek Onderwijs Vlaanderen

Bij wie kan de school terecht voor ondersteuning bij het afwegingsproces?

De pedagogische begeleidingsdienst ondersteunt scholen bij het uittekenen van een beleid rond een zorgzame overstap naar een IAC. Hij ondersteunt scholen gewoon onderwijs bij de afweging van de vraag van leerlingen om studievoortgang te maken op basis van een IAC. Bij het realiseren van een IAC spelen de pedagogisch begeleiders competentieontwikkeling (PBC) een expliciete rol, ongeacht of de ondersteuning voor deze leerling geboden wordt door een ondersteuningsnetwerk of vanuit buitengewoon onderwijs. PBC beschikken over de nodige pedagogische en didactische kennis om IAC's mee te realiseren binnen het perspectief van de inclusieve school.

PBC kunnen een bijdrage leveren bij de procesmatige begeleiding met betrekking tot:

- grenssituaties GC versus IAC, waarbij verkend wordt of er toch nog mogelijkheden zijn binnen het GC;
- de afweging van redelijke aanpassingen bij inschrijving onder ontbindende voorwaarde;
- de vormgeving van het IAC, o.a. van een IAC-plan;
- transitiemomenten: overgangen kleuter-lager, lager-secundair, secundair-hoger onderwijs, secundair-dagbesteding of tewerkstelling, ...

Voor meer info verwijzen we naar twee teksten:

- 'Handleiding voor de realisatie van kwaliteitsvolle IAC'¹⁶.
- [De rol van Pedagogisch Begeleiders Competentieontwikkeling \(PBC\) in de ondersteuningsnetwerken](#).

¹⁶ Dit document is momenteel in publicatie. Van zodra de handleiding beschikbaar is zullen we hier een link naar de tekst toevoegen.

Gedurende het hele proces kun je een beroep doen op ondersteuning door Katholiek Onderwijs Vlaanderen.

De Dienst Curriculum & vorming is verantwoordelijk voor de ontwikkeling van de leerplannen. Bij hen kan je terecht met inhoudelijke vragen over het GC en over de grens met het IAC. Voor het secundair onderwijs leggen zij hiervoor de link met het studiegebied en het studierichtingsprofiel.

Bij de Dienst Lerenden kun je aankloppen met vragen over de regelgeving en het verloop en de invulling van het afwegingsproces bij redelijke aanpassingen. Dit is complementair met de inbreng van de PBC. Op hen kun je een beroep doen om tijdens het afwegingsproces op zoek te gaan naar mogelijkheden om barrières weg te nemen. Bij een definitieve inschrijving van de leerling kunnen de PBC een actieve rol spelen bij het zoeken naar redelijke aanpassingen en het vormgeven van een IAC. En indien blijkt dat er sprake is van onredelijkheid van aanpassingen kun je samen nagaan welke stappen de school in de toekomst kan nemen om inclusiever te werken.

De Dienst Lerenden kan je ook ondersteunen indien de ouders een klacht indienen bij de CLR of Unia. We kunnen je feedback geven bij het samenstellen van een dossier. Op vraag zijn we ook aanwezig tijdens gesprekken of zittingen van de CLR.

8 Administratieve opvolging

Scholen moeten in Discimus registreren of een leerling een IAC volgt.

Meer info:

- <http://www.agodi.be/discimus-faq-elektronische-uitwisseling-van-leerlingengegevens>
- <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14347>

Het verslag wordt bewaard in de school waar de leerling is ingeschreven. Wanneer de leerling de school verlaat, bezorgt de directeur van de school het verslag opnieuw aan de ouders. De directeur van de school bezorgt ook een kopie van het verslag aan de nieuwe school, behalve wanneer het gaat over een overgang van basisonderwijs naar secundair onderwijs. De ouders bezorgen het originele verslag aan de nieuwe school.

9 Stroomschema

Zie bijlagen bij deze tekst:

- bijlage 1: Stroomschema inschrijvingsvraag van een leerling met een verslag in het gewoon onderwijs;
- bijlage 2: Stroomschema bij gewijzigde noden van een leerling die tot op dat moment het GC volgt;
- bijlage 3: Stroomschema bij gewijzigde noden van een leerling die tot op dat moment een IAC volgt;
- bijlage 4: Procedure ontbinden van een inschrijving - bemiddeling en klacht.

10 Bronnen

10.1 Algemeen

- [Individueel aangepaste curricula in het gewoon onderwijs](#)
- [Protocol van 19 juli 2007 betreffende het begrip redelijke aanpassingen in België](#)
- [Begrippenkader zorg- en leerlingenbegeleiding](#)
- [Klaar voor redelijke aanpassingen - een leidraad](#) - Mieke Meirsschaut, Frank Monsecour en Marjke Wilssens

10.2 Basisonderwijs

- [Omzendbrief - BaO/2012/01 - inschrijvingsrecht en aanmeldingsprocedures in het basisonderwijs](#)
- [Omzendbrief - BaO/2012/03 - Inschrijvingsregister basisonderwijs](#)
- [Omzendbrief - BaO/98/11 - het uitreiken van het getuigschrift basisonderwijs](#)
- [Omzendbrief - BaO/2000/2 - procedure gelijkwaardige leerdoelen en getuigschrift basisonderwijs in het buitengewoon basisonderwijs](#)
- [Leidraad inschrijvingsrecht in gewoon basisonderwijs en afweging redelijkheid aanpassingen](#)

10.3 Secundair onderwijs

- [Omzendbrief - SO/2012/01 - inschrijvingsrecht en aanmeldingsprocedures in het secundair onderwijs](#)
- [Omzendbrief - SO 64 - structuur en organisatie van het voltijds secundair onderwijs](#)
- [Omzendbrief - SO/2012/03 - inschrijvingsregister secundair onderwijs](#)
- [Attest van verworven bekwaamheden](#)
- [Onderwijsinspectie - individueel aangepast curriculum \(IAC\) en studiebekrachtiging](#)

Bijlagen

- [MLER_105_B01_Stroomschema inschrijvingsvraag van een leerling met een verslag in het gewoon onderwijs;](#)
- [MLER_105_B02_Stroomschema bij gewijzigde noden van een leerling die tot op dat moment het GC volgt;](#)
- [MLER_105_B03_Stroomschema bij gewijzigde noden van een leerling die tot op dat moment een IAC volgt;](#)
- [MLER_105_B04_Procedure ontbinden van een inschrijving - bemiddeling en klacht.](#)